

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Ökad trygghet för visseblåsare (SOU 2020:38)

Ert dnr A2020/01490/ARM

Domstolsverket har granskat betänkandet mot bakgrund av verksamhet som bedrivs av Sveriges Domstolar, dvs. utifrån hur förslaget kan tänkas påverka verksamheten ekonomiskt, organisatoriskt och utbildningsmässigt. Granskningen har även omfattat hur förslaget kan påverka verksamhetsstöd, arbetsformer eller rättssäkerheten generellt.

Domstolsverket anser att utredningens förslag är väl genomarbetat och att de föreslagna författningsändringarna motsvarar kraven som ställs i EU-direktivet. Domstolsverket delar utredningens förslag att det är lämpligt att ersätta 2016 års visseblåsarlag med en ny lag.

Mot bakgrund av vad som nu sagts tillstyrker Domstolsverket förslaget i sin helhet. Några delar av förslaget önskar Domstolsverket kommentera särskilt.

Inrättande av interna rapporteringskanaler

Domstolsverket, liksom flera av Sveriges domstolar, har redan idag rutiner för rapportering av oegentligheter på arbetsplatsen. Genom den föreslagna lagen kommer dessa rutiner att behöva ses över så att de uppfyller de krav som direktivet ställer på interna rapporteringskanaler. Domstolar som idag inte har några rutiner för s.k. visseblåsning kommer att behöva inrätta det. I likhet med utredningen anser Domstolsverket att det är lämpligast att det överlämnas åt arbetsgivarna att själva avgöra hur de interna rapporteringskanalerna ska utformas och hur återkoppling till den rapporterade personen ska ske.

Inrättandet av interna rapporteringskanaler och den löpande hanteringen av dessa kommer oundvikligen att innebära en ökad administrativ börda. Sveriges Domstolar består av 82 självständiga myndigheter, varav majoriteten har färre än 50 anställda. Om även dessa mindre domstolar skulle vara skyldiga att inrätta och hantera interna rapporteringskanaler skulle den administrativa bördan bli oproportionerligt stor. Domstolsverket vill därför betona att det är viktigt att Sverige – precis som utredningen har föreslagit – utnyttjar möjligheten enligt artikel 8.9 i direktivet till undantag för kravet på interna rapporteringskanaler för myndigheter med färre än 50 anställda.

Direktivet ger privata aktörer samt kommuner och regioner med mellan 50 och 249 anställda möjlighet att dela rapporteringskanaler (artiklarna 8.6 och 8.9). Såvitt Domstolsverket kan se ger inte direktivet utrymme för en sådan möjlighet till delade rapporteringskanaler för myndigheter av samma storlek.

Utredningen har föreslagit att bestämmelserna om interna rapporteringskanaler ska vara dispositiva på så sätt att arbetsmarknadens

parter genom centrala kollektivavtal ska kunna göra avvikelser från dem. Det framgår inte helt klart av betänkandet vilka avvikelser som kommer att vara möjliga. Enligt Domstolsverkets mening är det inte uteslutet att det kommer att vara möjligt för arbetsmarknadens parter att på central nivå avtala om delade interna rapporteringskanaler även för mellanstora myndigheter. En sådan möjlighet hade varit önskvärd.

Behöriga myndigheter

Domstolsverket instämmer också i utredningens förslag att endast utse ett visst antal myndigheter att upprätta och hantera externa rapporteringskanaler. De av utredningen föreslagna myndigheterna förefaller lämpliga att hantera detta uppdrag. Domstolsverket noterar dock att utredningens förslag innebär att samtliga myndigheter under vissa förutsättningar kan behöva följa upp överträdelser som inte omfattas av direktivets materiella tillämpningsområde.

Konsekvenser

Den föreslagna lagen omfattar fler kategorier av personer än nuvarande lagstiftning. Fler typer av missförhållanden kommer att kunna rapporteras och rapportering kommer också att kunna avse missförhållanden som ägt rum innan den rapporterade personen börjat i verksamheten och efter att denne slutat.

Dessa förändringar kommer med stor sannolikhet att innebära en ökning av antalet rapporteringar jämfört med idag. Hur stor en sådan ökning blir är omöjligt att förutsäga. Utifrån de antaganden om antalet rapporteringar som utredningen gjort i sin konsekvensanalys är Domstolsverkets bedömning att förslagen kommer att rymmas inom Sveriges Domstolars befintliga ramar.

I Domstolsverkets stödverksamhet ingår att bistå och informera de domstolar som måste inrätta interna rapporteringskanaler. Med största sannolikhet kommer även denna kostnad att rymmas inom myndighetens befintliga ramar.

Avslutningsvis så delar Domstolsverkets utredningens bedömning att de föreslagna författningsändringarna inte kommer att påverka måltillströmningen till Sveriges domstolar i någon märkbar utsträckning.

Detta yttrande har beslutats av chefsjuristen Charlotte Driving.
Föredragande har varit juristen Sara Fredriksson.